

Bencsik Péter

Az Európán kívüli világ a 20. században III.
(Kelet-Ázsia, Délkelet-Ázsia és az Indiai
szubkontinens)

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Miről lesz szó a harmadik részben?

Az itt található három olvasóleckében Kelet- és Délkelet-Ázsia államai, valamint az Indiai szubkontinens 20. századi történetét tárgyaljuk. E világrész – ősi civilizációi ellenére – a 20. században jelentősen elmaradott térség volt, s egyes államai egészen eltérő stratégiákkal próbálkoztak meg gazdasági felzárkózásuk során – meglehetősen különböző eredménnyel.

A leckékben szereplő személyek neveit a magyarban használt átírással adom meg. Ez különösen a kínai nevek esetén jelentősen eltér a nemzetközileg használt (ún. pinjin) alakoktól (pl. Teng Hsziao-ping hivatalos pinjin alakja Deng Xiaoping). Fontos tudnivaló, hogy a magyarhoz (és a japánhoz) hasonlóan a koreai, kínai és vietnami nevek is családnév – utónév sorrendben követik egymást (a fenti példában tehát Teng a családnév). Ezt a sorrendet minden esetben ebben a tananyagban is meghagytam. A pinjin átírás maga is meghagyja az eredeti sorrendet, viszont pl. egyes koreai neveket az angolos átírás nyugati névsorrendben adja meg, ráadásul a magyar átírástól jelentősen különböző alakban. (Li Szin Man dél-koreai elnök neve angol szövegkörnyezetben Syngman Rhee.) Bár a vietnami nevekben is az első a családnév, helyi szokás szerint egyes embereket utónevükön neveznek meg. Ho Si Minh esetében a családnév (Ho), Ngo Dinh Diem esetében viszont a keresztnév (Diem) használata terjedt el! Az indonéz (pontosabban jávai) történelmi szereplők kapcsán pedig azt kell tudni, hogy csak egyetlen nevük van, pl. Sukarno vagy Suharto. (Tévesen előbbihez az Ahmed, utóbbihoz a Mohamed „keresztnévet” szokták hozzátenni.) Az ő esetükben a név kiejtése egyébként Szukarno és Szuharto, de a magyar átírás itt kivételesen nem fonetikus.

Figyelem!

A tananyag jellegénél fogva igen sok fogalmat, nevet és évszámot tartalmaz. Érdemes ezért több alkalommal is elolvasni az olvasóleckék szövegét, az összetartozó fogalmakat, neveket és évszámokat pedig együttesen megtanulni.

Az olvasóleckék szövegében a személyneveket (első előfordulásuknál) **pirossal**, az évszámokat **zölddel**, a fogalmakat **kékkel** emeltem ki. További kiemeléseket **sárgával** jeleztem. A nem magyar nyelvű fogalmak *dőlt* szedésűek.

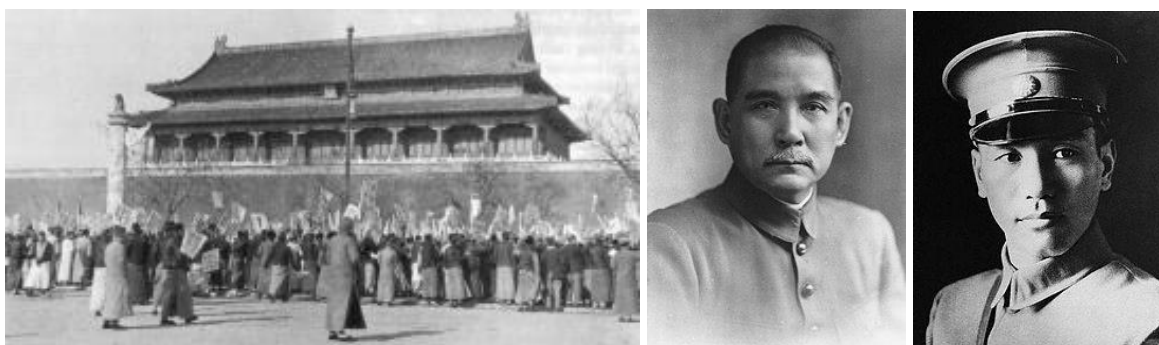
A leckék alapos feldolgozását követően töltsék ki a hozzájuk tartozó rövid teszteket. Figyeljenek a kérdésekre, mert gyakran a helytelen válasz megjelölése lesz a feladat. Ha a teszt 75% alatti eredményt hoz, javaslom, hogy újra olvassák el a kérdéses leckét.

Tartalomjegyzék

6. Kína 1911 és 1989 között.....	3
7. A Koreai-félsziget és Délkelet-Ázsia államai	8
8. India függetlenségi küzdelme és önállósága	13

6. Kína 1911 és 1989 között

Kína 20. századi történelme 1911-ben kezdődött, a császárságot megdöntő forradalom kirobbanásával, amelynek eredményeként 1912-ben az ország köztársasággá alakult. A siker nagyrészt Szun Jat-szen érdeme volt, aki 1905-ben fogalmazta meg ellenzéki programját, a három népi elvet (1. a függetlenséget is jelentő nacionalizmus; 2. demokrácia; 3. népjólét). A köztársaság élére ugyanakkor Jüan Si-kaj került. Szun szervezte meg viszont Kína első modern pártját. Ez volt a Kuomintang (KMT, Kínai Nemzeti Párt). Jüan diktatúrát épített ki, betiltotta a KMT-t és feloszlatta a megválasztott parlamentet is. 1916-os halála után ugyanakkor az ország több részre szakadt. Minden tartomány élén egy-egy hadúr állt, a központi kormány megszűnt. Ennek ellenére Kína 1917-ben az antant oldalán belépett a háborúba. Széttagoltsága ugyanakkor kiszolgáltatottá tette, főleg Japán befolyása növekedett 1915-től kezdve.

Tüntetők Pekingben, 1919. május 4. – Szun Jat-szen – Csang Kaj-sek

Kína a békekonferenciától önrendelkezésének visszanyerését remélte, ugyanakkor az átadta a német birtokban lévő Santung-félszigetet Japánnak. 1919. május 4-én Pekingben Nyugat-ellenes tüntetéshullám robbant ki (május 4. mozgalom). Az antiimperialista jelszavakat skandáló, kiábrándult tömeg számára a bolsevik forradalom jelentett vonzó alternatívát. A Komintern küldöttei révén 1921-ben meg is alakult a Kínai Kommunista párt (KKP). A hadúri korszak egy bő évtizeden át tartott. A déli hadurak egyike felkarolta Szunt, aki újjászervezte a KMT-t, szorosan együttműködve a KKP-vel is. A Nemzeti Párt körül hadsereg is szerveződött. Szun Jat-szen már az északi hadurakkal tárgyalt, de 1925-ben meghalt. Utódja a párt élén Csang Kaj-sek lett, aki kezdettől fogva sokkal bizalmatlanabb volt a kommunistákkal. Néhány hónappal később nemzeti forradalom tört ki, a KMT Kantonból elindította az északiak elleni háborút. 1927 tavaszán sikerült elfoglalni Sanghajt és Nankingot, majd Csang leszámolt a KKP-vel, felszámolta a nemzeti egységfrontot. A szovjetek kivonták tanácsadóikat, a KKP felkeléseket robbantott ki. Ennek ellenére Csang 1928-ban elfoglalta Pekinget is, befejezve az ország egyesítését. Az egységes állam központja Nanking (jelentése: a déli főváros) lett.

Az 1928–37 közötti nankingi évtized sajátossága Csang diktatórikus „politikai gyámkodása” volt. Az államélet erősen militarizálódott, jelentős politikai megtorlás, cenzúra jellemezte. Igyekeztek egységes nemzeti piacot létrehozni, de a nagyhatalmak befolyási övezeteit nem sikerült felszámolni. 1931-ben Japán megtámadta Kínát és elfoglalta az északkeleti Mandzsúriát, ahol 1932-ben Mandzsukuo néven egy bábállamot hozott létre. Ennek élére Pu Ji, az 1911-ben lemondott utolsó kínai császár került. Az agresszió eredményével létrejött államot nem ismerte el az USA (Stimson-doktrína) és elítélte a Népszövetség is (Lytton-jelentés). Csang mégis tudomásul vette, nem szakította meg kapcsolatát Japánnal. Az egységes Kína egyre inkább illúzióvá vált, mivel tucatnyi területen jöttek létre tanácsköztársaságok, kommunista irányítás alatt. Csang ezek ellen bevetette hadseregét. Három-négy évnyi harc után 1934 végén sikerült is a kínai Vörös Hadsereget kiűznie, de megsemmisíteni nem: a kommunisták Mao Ce-tung vezetésével egy tizenkét hónapos, tízezer kilométeres „hosszú menetelés” (1934–35) végén a távoli Senhszi tartományban mégis megvetették a lábukat. Csang ezután

határozottabb ellenállást próbált kifejteni Japán ellen. A Komintern népfrent-politikája után lassan a KKP is megbarátkozott egy újabb nemzeti egységfront gondolatával. Csang tisztjei is fellázadtak, letartóztatták az államfőt (1936; **hsziani incidens**). Polgárháborús helyzet alakult ki, de végül a felek megegyeztek, **kialakult a második nemzeti egységfront**.

Kínai vöröskatonák a hosszú menetelés idején – A Marco Polo híd az incidens idején, 1937

1937 júliusában az ún. **Marco Polo hídi incidenst** követően **Japán másodszor is megtámadta Kínát**. A Mandzsúriában állomásozó japán **Kvantung-hadsereg** az év végéig elfoglalta Pekinget, Sanghajt és Nankingot, 1938-ban pedig lényegében az ország teljes keleti partvidékét, egyúttal legfejlettebb területeit. A pusztító harcok egészen 1945-ig tartottak. A KMT azonban nem adta meg magát, erejét kímélve távolabbi tartományokba húzódott vissza. A harcok alatt az ipari termelés jelentősen csökkent, sőt a lakosság élelmiszer-ellátása is veszélybe került. 1941-ben **a KMT és a KKP ismét szakított egymással**. Eddigre Mao elkészült a „marxizmus kínaiasításának” teóriájával, ami proletárdiktatúra helyett **„új demokráciát”** hirdetett. Igyekezett meggyőzni az 1944-ben hozzá érkező amerikai katonai missziót is, hogy a magántőkét nem korlátozzák és hosszú időn át nem lesz cél a szocializmus megvalósítása.

Mind az USA, mind a szovjetek inkább Csangot támogatták, tevékenységük célja a két fél kiegyezésre kényszerítése volt. A KMT és a KKP **1945 őszén** meg is egyezett egymással. **Politikai Tanácskozó Testület** hívtak össze, amelynek egyik **célja egy új, demokratikus alkotmány kidolgozása** lett volna. A tűzszünet csak taktikai volt, s a két fél között egyre több összecsapás alakult ki. Csang **1946 nyarán** (bízva katonai fölényében) a nyílt szakítás mellett döntött. De **a KMT politikája egyre népszerűtlenebb** lett, erőszakos és korrupt jellege, illetve a gazdasági nehézségek (infláció, beszolgáltatások) következtében is. A KKP ezzel szemben földreformot hirdetett. A **polgárháború** első évében valóban a KMT aratott sikereket, de a kommunistákat nem tudta legyőzni. Egyre több katona állt át a KKP seregéhez, amely **1949 elejére** az ország jó részét elfoglalta. A KKP határozata nem a szocializmust tűzte ki célul, hanem a „négy osztály” (munkások, parasztok, kispolgárok, nemzeti burzsoázia) hatalmát. **1949. október 1-jén** Mao kikiáltotta a **Kínai Népköztársaságot (KNK)**. Csang és hívei Tajvanra menekültek, fenntartva ott a korábbi Kínai Köztársaságot. Ennek élén haláláig **(1975)** Csang állt. **1971-ig** Tajvan képviselte Kínát az ENSZ-ben és annak Biztonsági Tanácsában is.

Mao ígéretei ellenére **katonai diktatúra** létre, de formálisan fennmaradt a többpártrendszer. Évtizedekig két ember vezette Kínát (a párt élén Mao, a kormány élén **Csou En-laj, 1949–76**). Az ötvenes évek elején határozott intézkedésekkel számoltak fel az inflációt, **földet osztottak** a szegény- és középparasztoknak. Bár nagybirtokrendszer addig sem létezett, a földesurak hatalmát terrorral, milliós nagyságrendű kivégzésekkel törték meg. A koreai háborúba való bekapcsolódás után **nőtt a represszió**, a vélt és valós ellenforradalmárok elleni kampányok száma. A három, majd az **öt visszaélés elleni kampány**nak számos hivatalnok, tőkés vállalkozó esett áldozatul, hivatalosan korrupció és visszaélések vádjával. Szintén éles támadások indultak az értelmiség ellen, százezreket ítélve halálra. Az **1950-es** szovjet–kínai szerződés révén **jelentős gazdasági segítség** érkezett Kínába, amely **1951-ben annektálta Tibetet**.

Mao Ce-tung kikiáltja a KNK-t – Kínai csapatok bevonulása Lhászába (Tibet)

A szovjet–kínai barátsági, szövetségi és kölcsönös segélynyújtási szerződés (1950. február 14.)

1. cikk. Mindkét Szerződő Fél kötelezi magát, hogy együttesen megtesz minden rendelkezésre álló szükséges intézkedést, hogy megakadályozza a Japán [...] részéről megnyilvánuló támadás megismétlődését és a béke megbontását. Abban az esetben, ha a Szerződő Felek valamelyikét Japán vagy Japánnal szövetséges állam részéről támadás éri [...], akkor a Másik Szerződő Fél minden rendelkezésére álló eszközzel haladéktalanul katonai és egyéb segítséget nyújt neki. [...]

5. cikk. A Szerződő Felek kötelezik magukat, hogy a barátság és együttműködés szellemében, [...], valamint a belügyekbe való be nem avatkozás elveinek megfelelően fejleszteni és erősíteni fogják a Szovjetunió és Kína gazdasági és kulturális kapcsolatait, minden lehető gazdasági segítséget megadnak egymásnak és megvalósítják a szükséges gazdasági együttműködést.

1953-ban megkezdődött az első ötéves terv. Hivatalosan ekkor indult el a szocializmus építése. A terv csak 1955-ben készült el, közel 15%-os éves ipari növekedést tűzve ki célul, elsősorban a nehézipart fejlesztve. Bár az ipari célokat túlteljesítették, Mao elégedetlen volt és 1956-ra meghirdette az „ugrás” politikáját (a terv előírásainak immár irreális emelését), ami káoszt okozott és kudarcba fulladt. A balos kalandot ősszel már el is ítélte a KKP. A mezőgazdaságban már 1953-tól válság alakult ki, ezért kötelező beszolgáltatást vezettek be. Az addig vegyes tulajdonú ipar államosítása mellett erőszakos kollektivizálás is indult, aminek üteme szintén 1956-ban gyorsult fel. 1956 eseményei a „kis ugrás” nevet kapták.

Kínai sajátosság volt a hadsereg jelentős politikai szerepe; talán ezért volt nagyobb az erőszak szerepe is, mint a Szovjetunióban. Csak 1954-ben fogadták el az új alkotmányt, amely rögzítette a pártállami szerkezetet. Kínát egy szűk elit irányította, Mao körül pedig komoly vezérkultusz alakult ki, amely az SZKP XX. kongresszusa után is zavartalanul folytatódott (hiszen közel állt a kínai tradíciókhoz). Fokozatosan teljesedett ki a marxista ideológia sajátos kínai típusa, a maoizmus. Eszerint a társadalom élcsapata nem a munkásság, hanem a parasztság. 1953 után is folytatódó osztályharccal számolt, elítélte az enyhülést (az atomháborútól sem riadt volna vissza). Tovább folytatódtak a párt kampányai: 1956 tavaszán látszólagos olvadás indult el a „virágozzék száz virág” jelszó alatt, arra buzdítva az értelmiséget, hogy szabadon fogalmazza meg véleményét, vegyen részt alkotó vitákban. A bírálatot megfogalmazókat azonban később felelősségre vonták. A párt közölte, hogy tudatos csapdáról volt szó!

1958-ban elindult a második ötéves terv, a „nagy ugrás” programja. Agrárországból hirtelen fejlett ipari állammá akarták formálni Kínát, egy ugrással megelőzve a Nyugatot. Ezért vidéken népi kommunákat hoztak létre, amelyekben „népi kohók”, öntözőművek, iskolák stb. működtek, a közigazgatás alapjává is váltak. Az elvárt gyors növekedés miatt meghamisították a statisztikákat. Ez is hozzájárult az ellátás összeomlásához, ami miatt tízmilliónál többen haltak éhen. Eközben került sor a szovjet–kínai szakításra, ami szintén fokozta a gazdasági nehézségeket. 1961-ben végül leállították a nagy ugrást, megindult a kiigazítás programja. Ennek során a mezőgazdaság kapott prioritást. 1965-ig a károk nagy részét sikerült felszámolni, de a vezetésen belül ellentétek alakultak ki. Mao attól tartott, hogy a kiigazítás révén

Kína letérhet a szocialista fejlődés útjáról, míg **Liu Sao-csi** államfő és **Teng Hsziao-ping** reformokat szorgalmazott volna.

Mao Ce-tung – Csou En-laj – Liu Sao-csi – Teng Hsziao-ping

Mao irányvonala **1966**-ban győzött. Bejelentette, hogy a forradalom eltávolodott eredeti céljától, továbbra is **folytatni kell az osztályharcot** a pártba beférkőzött revizionisták ellen, hogy meggátolják a kapitalizmus restaurálását. Ezzel elindult a „**kulturális forradalom**”. Fel-tüzelt diákokból Mao **vörös gárdák**at szervezett, akik **brutális terrorral** léptek fel a tradíciók és az értelmiség ellen. Éveken át tartó rombolásuk súlyos károkat okozott, a **halálos áldozatok** száma akár tízmilliós nagyságrendű is lehet (országszerte súlyos mészárlások zajlottak le). A párt vezetésén belül is **tisztogatásokra** került sor. A hadsereg szerepe tovább nőtt, Mao kijelölt utódja is egy tábornok, **Lin Piao** lett. **1969**-ben Mao lezártak minősítette a forradalmat. Lin Piao **1971**-ben állítólag **puccsot kísérelt meg Mao ellen**, aminek kudarcra után repülőgéppel akart elmenekülni, de gépe lezuhant és meghalt. Az eset megrázta a pártvezért, akinek utolsó évei alatt a hatalom a **Négyek Bandája** kezébe került, amelyet Mao utolsó felesége, **Csiang Csing** vezetett. Nyomásukra **1973**-ban elindult a **kulturális forradalom újabb hulláma**. Csou En-laj és Mao halála (**1976**) után azonban a Négyeket letartóztatták.

Könyvégetés a kulturális forradalom idején – Konfuciusz-szobor megsemmisítése

Bár Mao utóda a KKP élén elvileg **Hua Kuo-feng** lett, **az ország igazi vezetőjévé** néhány hónapon belül **Teng vált**, akit a kulturális forradalom idején kétszer is eltávolítottak a hatalomból. Az **1977**-es pártkongresszus a „**négy modernizálás**” mellett kötelezte el magát (mezőgazdaság, ipar, tudomány–technológia, hadsereg). Teng irányzata **1978**-ban szorította ki a dogmatikusok csoportját. Ezt követően a **reformok és a világpiac felé való nyitás** folyamata indult el. Felmérték és javították az előző évtizedek gazdasági hibáit. Emellett a politikai élet

„demokratizálása” is elindult, de a párt vezető szerepe és a szocialista út megkérdőjelezhetetlen maradt. Több millió elítéltet rehabilitáltak, viszont tisztogatással távolították el a hadsereg és a bürokrácia szélsőbaloldali vezetőit. Az új káderek esetében fontos szempont lett a képzettség. 1985-ben megszűnt a beszolgáltatások rendszere, a parasztokat anyagilag érdekeltté tették a termelés fokozására. Növelték a vállalatok önállóságát, majd fokozatosan teret engedtek a magánvállalkozásoknak és a külföldi tőkének is. Ez utóbbi számára különleges gazdasági övezetek jöttek létre. E lépések után a kínai gazdaság dinamikus növekedésnek indult.

A politikai reformok korlátait jól jelzi, hogy amikor 1989-ben a városokban tömegmozgalmak jöttek létre és követelték a demokratikus fordulatot, a KKP erőszakot alkalmazott velük szemben. Különösen ismertté vált a világon a pekingi Tienanmen téren zajló diáktüntetés és annak vérbe fojtása. Ennek ellenére a gazdasági reformok a kilencvenes években újabb lendületet kaptak, s ez Teng 1997-es halála után is folytatódott.

Tüntető a Tienanmen-téren, 1989 – egy magányos tüntető a tankok elé áll

Többet akarok tudni

Jordán Gyula: *Kína története*. Budapest: Aula, 1999.

Jordán Gyula – Tálás Barna: *Kína a modernizáció útján a XIX–XX. században*. Budapest: Napvilág, 2005.

Polonyi Péter: *Kína rövid története*. Budapest: Corvina, 2008.

Ellenőrző kérdések

Nyissa meg az alábbi fájlt és válaszoljon a feltett kérdésekre!

[kina.htm](#)

Ha nem érte el a 75%-ot, nézze át újra a lecke szövegét és ismételje meg a tesztet!

Feladat a kiválósághoz

A témára vonatkozó szakirodalom segítségével írjon egy rövid tanulmányt „A hadsereg politikai szerepe a 20. századi Kínában” címmel! 1949 után térjen ki a két Kína (Tajvan és a KNK) fejlődésének hasonló és eltérő vonásaira is!

7. A Koreai-félsziget és Délkelet-Ázsia államai

Korea japán uralom alatt állt 1910 óta, 1945-ben pedig szovjet és amerikai erők szabadították fel, ami végül az ország kettéosztását (1948) és a koreai háború (1950–53) kirobbanását eredményezte. Északon a kommunista koreai **Népi Demokratikus Köztársaság** (KNDK) jött létre **Kim Ir Szen** vezetésével, aki 1994-es haláláig, elképesztő vezérkultusszal övezett **diktátor** maradt. Szovjet segítséggel jelentős iparosítás indult el, ami a hatvanas évektől megtorpant, a KNDK eladósodott, az életszínvonal zuhant, Kim ennek ellenére minden reformot elutasított. **Dél-Korea**, azaz a Koreai Köztársaság viszont tőkés rendszerű állam maradt. Első elnöke, **Li Szin Man** (1948–60) **despotikus vezető** volt, súlyos tisztogatásokat hajtvva végre. Gazdasági nehézségek után végül egy népfelkelés távolította el. A demokratikus rend egy évig állt fenn, ekkor katonai puccsal **Pak Csong Hi** tábornok lett az elnök (1961–79). Bár 1963-ban „polgári” kormányt hozott létre, 1972-ben ismét felfüggesztette az alkotmányt, majd újat fogadott el. Pak idején az ország **gazdasága gyors növekedésnek indult**. A diktátort forradalom buktatta meg, de 1981-ben újabb katonai puccsra került sor. A demokratikus rend kiépülése csak 1988-ban indult el, **Ro Te Vu** elnöksége (és a szöuli olimpia) idején.

Az 1961-es dél-koreai puccs vezetői – Kim Ir Szen és fia szobra Phenjanban

A Kína, India és Ausztrália közötti térben elhelyezkedő **Délkelet-Ázsia** a két világháború között változatos politikai státuszú térség volt. Burma 1937-ig Brit-India része, akkortól külön gyarmati igazgatás alá került. Szintén brit terület volt Malajzia. Sziám volt az egyetlen ország, amely független maradt. Laosz, Kambodzsa és Vietnam **Francia Indokína** néven francia, míg Indonézia holland gyarmat volt. A Fülöp-szigetek 1898 előtt spanyol kolónia, utána az USA félgyarmati területévé vált. A két világháború között a **dekolonizáció** folyamata nem sokat haladt előre, legfeljebb az említhető meg, hogy 1935-ben a Fülöp-szigetek autonómiát kapott, amely tíz éves átmeneti időszakot írt elő a teljes függetlenség megadása előtt.

Az önálló **Sziám** elvileg királyság volt, de gyakorlatilag katonai diktatúraként működött. Az ország nevét 1939-ben **Thaiföldre** változtatták. Bár az első világháborúban az antanthoz csatlakozott, de 1940-ben megtámadta Francia Indokínát, majd Japánnal szövetségben az USA-nak és Angliának is hadat üzent. 1941–42 során szinte **egész Délkelet-Ázsia Japán megszállás alá került**. Amerikai és brit erők 1944-től érték el ismét a térséget és kezdték meg annak felszabadítását. Burma, Vietnam stb. területén a megszállók elleni **gerillaharcok** is kialakultak. A második világháború végén a dekolonizáció gyors sikereket ért el, de néhol háborús konfliktusokat is generált. A **Fülöp-szigetek** a tervezett menetrend szerint 1946-ban megkapta teljes függetlenségét. **Burmában** visszaállt a brit uralom, de India függetlenedésével párhuzamosan itt is tárgyalások indultak el, aminek eredménye 1948-ban az önállóság elnyerése lett. **Indonéziában** **Sukarno** már 1945-ben kikiáltotta a függetlenséget és megszületett az alkotmány is, amely öt elvre támaszkodott (pl. hazafiság, demokrácia, jólét). A visszatérő holland csapatok összetűzésbe kerültek a helyi erőkkel, de 1949-ben megállapodtak az önállósodásról.

A legnehezebb Francia Indokína három államának függetlenedése volt. **Vietnam**ban már a japán uralom ellen megalakult a kommunista bázisú **Viet Minh** nevű felszabadítási mozgalom. A kommunista **Ho Si Minh** vezetésével **1945 nyarán** elérte a japánok által támogatott bábcászárszár, **Bao Dai** távozását és kikiáltotta a **Vietnami Demokratikus Köztársaságot (VDK)**. Ugyanakkor **1945**-ben a franciák újra birtokba vették Indokína egész területét. Miután a Viet Minh **1946**-ban győzelmet aratott a választásokon, Ho a VDK elnöke lett. **Franciaország a VDK és Kambodzsa belső önállóságát is elismerte**, Laoszt viszont reintegrálták. Néhány hónappal később a **francia belpolitika fordulata** következtében Párizs felrúgta a VDK-val kötött megállapodást és csak Dél-Vietnam külön kormányát ismerte el, az északi területek ellen pedig az ősz folyamán **támadást indított**. Elkezdődött az **első indokínai háború (1946–54)**. Vietnam ezzel kettészakadt, északon ugyanis a kommunista erők szilárdan tartották magukat. **1949**-ben Párizs Bao Dait állította Dél-Vietnam élére, **Laosznak** pedig látszatfüggetlenséget adott. Az USA egyre több segítséget adott a franciáknak, miközben Ho északi rendszerét Kína és a szovjetek támogatták. A harcok fokozatosan Laoszra is áttértek, ahol **Szufanuvong** (a „vörös herceg”) vezette a **Patet Lao** néven működő felszabadítási frontot, szorosan együttműködve Ho erőivel. Laoszon át a kommunisták betörték Dél-Vietnam területére. **1954**-ben a Viet Minh döntő vereséget mért a franciákra **Dien Bien Phu** erődjénél. A háború véget ért, a **Genfben zajló béketárgyalások** kettéosztották Vietnámot a 17. szélességi foknál. Északon a VDK, délen a Vietnami Köztársaság alakult meg. Utóbbi élén Bao Dai lemondása után **(1955) Ngo Dinh Diem** állt. Genfben elismerték Laosz és Kambodzsa függetlenségét is.

A Viet Minh erők bevonulnak Hanoiba, 1945 – Csatajelenet, Dien Bien Phu, 1954

Utoljára **Malajzia** függetlenedett. A britek **1948**-ban Maláj Államszövetség néven protektorátussá szervezték át a gyarmatot, amelybe csak a Maláj-félsziget területe tartozott bele. Még ebben az évben **gerillafelkelés tört ki a brit uralom ellen**, amelyet nem túl nagy létszámú kommunista erők domináltak. A gyakran nagyon brutális brit ellenoffenzívák mégis jórészt sikertelenek voltak. London végül **1957-ben elismerte Malájföld önállóságát**. A kommunista gerillák felkelése **1960**-ig folytatódott. Az országhoz **1963**-ban föderatív formában csatlakozott több brit gyarmati terület, Észak-Borneó két tartománya és átmenetileg Szingapúr is.

A **Fülöp-szigetek** elnöki rendszerű alkotmányos államként működött **1972**-ig, de meg kellett küzdenie kommunista felkelőkkel és a jelentős korrupcióval is. Az **1965**-ben választott elnök, **Ferdinand Marcos** **1972**-ben rendkívüli állapot hirdetett, felfüggesztette az alkotmányt és **diktatúrát vezetett be** cenzúrával, komoly emberi jogi jogsértésekkel. **1983**-ban meggyilkoltatta fő politikai ellenfelét, de három évvel később az özvegye, **Corazon Aquino** vezetésével forradalom söpörte el Marcos rendszerét, visszaállítva a demokratikus kormányzást.

Indonézia Sukarno vezetése alatt szövetségi államként jött létre, de **1950**-ben unitárius állammá nyilvánították. Több súlyos belső ellentét feszítette, így pl. egy muzulmán tartomány szeparatizmusa, az erősödő kommunista mozgalom követelései vagy a Java szigetről való (kényszer)áttelepítési program miatt. Indonézia az **el nem kötelezett államok** egyik vezetője,

az 1955-ös bandungi konferencia házigazdája volt. A politikai rendszere egyre elnyomóbbá vált az évek során, az ország pedig gazdasági csőd felé haladt. 1957-ben Sukarno rendkívüli állapotot hirdetett, „irányított demokráciát” vezetett be. 1965-ben egy tisztí csoport puccsot kísérelt meg, több tábornokot meggyilkoltak, de Suharto vezérkari főnök véresen leverte a lázadást, annak kirobbantását a kommunistákra fogva leszámolt a párttal (kb. félmillió áldozattal). 1967-ben lemondatta Sukarnót, és az ország elnöke lett (1967–98). Diktatórikus, de Nyugatbarát rendszere korrupt, központosított és militarizált jellegű volt.

Bandung, az 1955-ös konferencia helyszíne – Sukarno elnök – Suharto elnök

Malajzia 1963–66 között Indonéziával (és a Fülöp-szigetekkel is) konfliktusban állt új, borneói területei miatt. E térségben a hatvanas évek elejétől, a Maláj-félszigeten pedig 1968-tól ismét kommunista felkelésre került sor, amely 1989-ig tartott. Az országon belül súlyos etnikai ellentétek is voltak a maláj és kínai lakosság között (1969-es felkelés Kuala Lumpurban). Ezt követően a maláj kormányok új gazdaságpolitikát indítottak, ami gyors növekedést, iparosítást és javuló életszínvonalat is hozott. Az ország államformája alkotmányos szövetségi monarchia, ahol az uralkodót választják.

Thaiföld az USA fő politikai és katonai bázisa lett a térségen belül. Belsőleg viszont puccsok, diktatúrák, instabilitás jellemezték az országot, amely csak 1991 után konszolidálódott.

Burma másfél évtizedig alkotmányos rendszerű állam volt, de már ekkor is (Kína által támogatott) kommunista és etnikai felkelések gátolták fejlődését. 1962-ben Ne Vin puccsal megdöntötte a kormányt és kommunista diktatúrát hozott létre. Burma csatlakozott az el nem kötelezettek mozgalmához, de később gyakorlatilag az egész világtól elszigetelődött. Ne Vin 1988-ban megbukott, hazatért az ellenzék vezetője, a II. világháború alatti nemzeti ellenállás vezetőjének lánya. Ő 1990-ben fölényes győzelmet aratott ugyan, de a katonai kormányzat házi őrizetbe helyezte és meggátolta kormányalakítását. Az ország neve új Mianmar lett.

Vietnam kettészakadása után a két országrészben eltérő ideológiai irányú diktatúra jött létre. Diem rezsimjét már nem a franciák, hanem az USA támogatta. A katolikus Diem ellen fordult a lakosság buddhista és kommunista része is. 1957-ben megalakult egy kommunista gerillamozgalom, a Viet Kong (ejtsd: viet kom, azaz vietnami kommunista), amelynek akciói fokozatosan egyre erősebb amerikai katonai beavatkozást váltottak ki. Elindult a második indokínai (vagy vietnami) háború (1957–75). Ebbe kezdettől beavatkozott a VDK is, amely utánpótlást szállított a déli gerilláknak a szomszédos országok területén át (Ho Si Minh-ösvény). A háború fokozatosan eszkalálódott, főleg miután katonai puccs végzett Diemmel (1963) és a Tonkini-incidens után (egy amerikai hadihajót a VDK részéről támadás ért, 1964). Az amerikai katonák a malajziai háborúban alkalmazott brit módszereket használva egész falvakat égettek fel, súlyos atrocitásokat követtek el a lakosság ellen (amely pedig a gerillákat támogatta). A legsúlyosabb eset My Lai faluban történt 1968-ban. Szintén ekkor került sor a VDK ún. Tet-offenzívájára, amely súlyos csapást mért a déli erőkre. Megindult az amerikai erők fokozatos kivonása, ez pedig egyet jelentett a kommunisták győelmével. 1973-ban tűzszünetet kötöttek, megindult a békétárgyalás. 1975-ben ennek ellenére az északiak támadást indítottak, egész Dél-Vietnamot elfoglalták. Az egyesített ország új neve Vietnami Szocialista

Köztársaság lett. Újjáépítését a Szovjetunió és a KGST támogatta, viszont egyre inkább szembekerült Kínával, amely **1979**-ben meg is támadta Vietnámot, amely azonban visszavonulásra kényszerítette északi szomszédját. Ho Si Minh már **1969**-ben meghalt. A párt élén már **1960**-tól **Le Duan** váltotta őt, s még Ho életében ő lett a tényleges vezető is, **1986**-os haláláig. Vietnám (és Laosz) napjainkig kommunista berendezkedésű állam.

A párizsi béke a vietnami háború befejezéséről (1973. január 27.)

1.cikk. Az Egyesült Államok és a többi ország tiszteletben tartja Vietnám függetlenségét, szuverenitását, egységét és területi sérthetlenségét, ahogyan azt az 1954-es Genfi Egyezmények Vietnámról szóló rendelkezéseiben elismerik.

2. cikk. Dél-Vietnamban a tűzszünet 1973. január 27-én, 24 órakor (GMT) lép életbe. Ugyanebben az órában az Egyesült Államok leállítja minden, a Vietnami Demokratikus Köztársaság (VDK) területe ellen folytatott földi, légi és vízi katonai tevékenységét [...]

5. cikk. Az Egyezmény aláírásától számított 60 napon belül ki kell vonni Dél-Vietnám területéről az Egyesült Államok [...] katonai tanácsadóit és katonai személyi állományát [...]

15. cikk. Vietnám újraegyesítése fokozatosan, békés eszközökkel, az Észak- és Dél-Vietnám közötti megbeszélések és egyezmények útján megy majd végbe, kényszer és annexió, valamint külföldi beavatkozás nélkül. Az újraegyesítés időpontjában Észak- és Dél-Vietnám állapodik meg.

Laosz a függetlenség elnyerése után lényegében **1975**-ig tartó **polgárháború**ba keveredett. (Emellett az ország belső életébe beavatkoztak a vietnami kommunisták, akik a Ho Si Minh-ösvényt zömmel Laoszon át építették ki, illetve ennek következtében amerikai válaszcsoportokra is sor került.) A hatalom hivatalosan a jobboldal kezében volt, az ország élén egy király állt. A vietnami háború végén azonban rendszere megdőlt, és a Patet Lao (Szufanuvong elnöksége alatt) kommunista rendszer hozott létre, szoros kapcsolatban Vietnámmal.

A Vörös Khmer terrorizálja a kambodzsai lakosságot – kambodzsai gyerekkatonák, 1979

Kambodzsá élén **1941** óta **Norodom Szihanuk** király állt. **1955**-ben lemondott a trónról apja javára, politikai pártot alapított és az ország miniszterelnöke lett. Apja halála után „államfőként” vezette az országot. **1957**-től Kambodzsá semleges államként az el nem kötelezett országokhoz csatlakozott. Ennek ellenére **belesodródott a vietnami háborúba** (Ho Si Minh-ösvény, amerikai bombázások). Mérsékelt szocialista rendszere ellen kommunista (**Vörös Khmer**) és nyugatbarát erők is szerveződtek. **1970**-ben utóbbiak **Lon Nol** volt miniszterelnök vezetésével megdöntötték Szihanuk uralmát. Amerikai és dél-vietnami csapatok érkeztek a **Khmer Köztársaság** nevű országba. A vietnami kommunisták győzelme **1975**-ben Lon Nol bukását is eredményezte. A **Vörös Khmer került hatalomra Pol Pot** vezetésével. Ez a **világ egyik legvéresebb diktatúráját** és évtizedes káoszt eredményezett. Pol Pot diktatúrája **1979**-ig milliós nagyságrendű halálos áldozattal, óriási pusztítással járt együtt. A rezsimet vietnami támadás döntötte meg, de **1989**-ig az ország élén a vietnamiak bábja állt. Kivonulásuk után hosszas tárgyalások után **1993**-ban királyként ismét Szihanuk állt az ország élére.

Többet akarok tudni

Balogh András: *Délkelet-Ázsia történelme*. Budapest: ELTE Eötvös, 2018.

Morris, Neil: *Ázsiai civilizációk*. Budapest: Tankönyvkiadó, 2009.

Ellenőrző kérdések

Nyissa meg az alábbi fájlt és válaszoljon a feltett kérdésekre!

dk-azsia.htm

Ha nem érte el a 75%-ot, nézze át újra a lecke szövegét, majd ismétlje meg a tesztet!

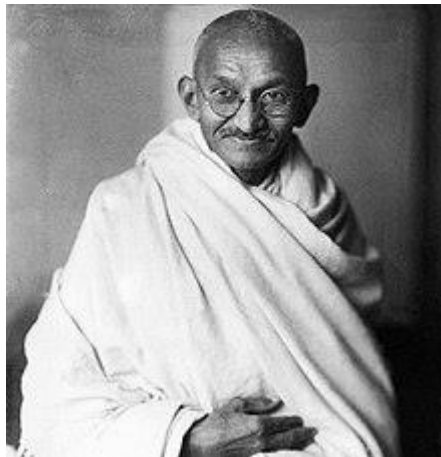
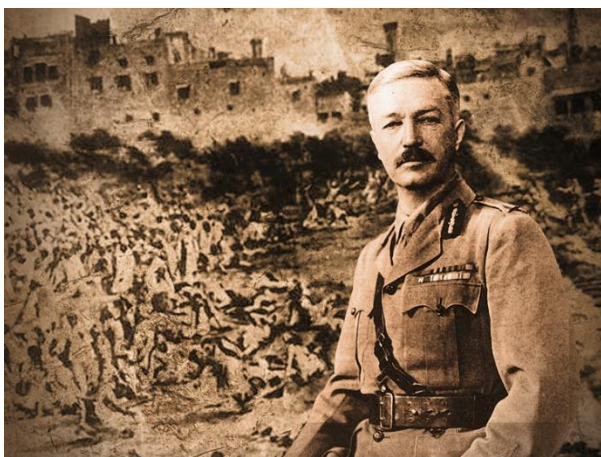
Feladat a kiválósághoz

Keressen szakirodalmat magyar és idegen nyelven, és írjon egy lábjegyzetelt tanulmányt a délkelet-ázsiai népiértások és háborús bűnök témájából!

8. India függetlenségi küzdelme és önállósága

India a Brit Kelet-Indiai Társaság, majd a Brit Birodalom gyarmata volt, de területe két fő részre oszlott: **Brit-India**, élén az alkirályal **közvetlen angol uralom alatt** állt, míg a **fejedelmi államok** bizonyos **belső autonómiával** rendelkező függő területek voltak. A szubkontinens nagyon megosztott volt nyelvileg és – ami fontosabb – vallásilag is. A többséget adó hinduk mellett a legjelentősebb kisebbség a muzulmán volt (28%). A hindu társadalom élesen elkülönülő, örökletes, zárt társadalmi csoportokra (**kasztokra**) oszlott. **1885**-ben jött létre az **Indiai Nemzeti Kongresszus (INK)**, az első modern nacionalista erő. Élére **1915** után **Mohandász Karamcsand Gandhi** került (hívei később **Mahátma Gandhi**-nak nevezték, mahátma = nagy lélek). Az INK célja az **önkormányzat (szvaradzs)**, lényegében a domíniumi státusz kivívása volt. **1906**-ban jött létre az ország másik nagy pártja, a **Muzulmán Liga** (de sok muzulmán az INK-t támogatta). A két párt **1916**-ban együttműködési paktumot kötött Lakhnauban.

Az erősödő nemzeti töke egyre inkább szembekerült a gyarmati uralommal. Az országot egyre súlyosabb agrárválság sújtotta, csökkent a termelés és nőtt a földnélküliek száma. A **nemzeti antikolonialista mozgalom ellen a britek erőszakkal léptek fel**. **1919**-ben adták ki a **Rowlatt-törvényeket**, ami alapján bírói ítélet nélkül is le lehetett tartóztatni bárkit. Gandhi sztrájkot hirdetett, ami országszerte nagy tömegeket mozgatót meg. A pandzsábi **Amritszár** városában különösen sok tüntetésre került sor. A brit helyőrség **1919 áprilisában sortűzet** adott le a tömegre, aminek ezer halálos áldozata volt. Az év végén London kiadta az **India kormányzásáról szóló törvényt**, azaz a gyarmati alkotmányt. (Előzménye a **Montagu–Chelmsford jelentés** volt). A brit és a fejedelmi államokban is kétkamarás törvényhozás jött létre, igen szűk választójoggal. A végrehajtó hatalom viszont határozottan brit kézben maradt, bár voltak egyes „átengedett hatáskörök” is. Az **alkotmány célja a nemzeti mozgalom bomlasztása** és a helyi elitiek megnyerése volt. Az INK vezetése elvetette az alkotmányt és **1920-ban polgári engedetlenségi mozgalmat** hirdetett; hívei a választásokon sem vettek részt. Gandhi fő módszere az **erőszakmentesség** volt, de a tömegmozgalmak résztvevői ehhez nem tartották magukat. A **véres összetűzések** hatására Gandhi **1922**-ben fel is függesztette mozgalmát. Ez demoralizálta követői nagy részét, egyúttal lehetővé tette, hogy a britek megtorlást indítsanak.

Az amritszári vérengzés és felelőse, Dyer tábornok – Mahátma Gandhi

Magát **Gandhit is börtönbe zárták**. A „felforgatók” elleni szigorú törvény született, rendkívüli teljhatalmat adva a helyi hatóságoknak. Az INK válságba került és **kiéleződtek a hindu–muzulmán ellentétek** is, véres összecsapásokat eredményezve. Mindkét oldalon fanatikusok kezdtek szervezkedni. Csak **1928**-ban élénkült meg ismét a nemzeti mozgalom. Ekkor az INK saját alkotmánytervezetet dolgozott ki, **követelve a domíniumi státuszt**, a tartományok nyelvi alapon való felosztását. E javaslatot az **érinthetetlenek** (a kasztokon kívül élő jogfosztott népesség), a muzulmánok és a fejedelemségek azonban nem támogatták. Gandhi **1930 elején**

meghirdette 11 pontját, többek közt a földjáradék csökkentését és a sóadó eltörlését követelve. **Parasztok milliói álltak mögé**, s így tartotta meg híres **sómenetét** is. Országszerte sztrájkok robbantak ki, s magát Gandhit is újra őrizetbe vették. London mégis belátta, hogy tárgyalnia kell: **Lord Irwin** alkirály (későbbi neve Lord Halifax, ő a Hitlert megbékíteni szándékozó brit külügyminiszter!) és Gandhi **1931**-ben megkötötték a **delhi paktumot**. Az **INK legális erő lett**, a politikai foglyok kiszabadultak. A brit kormány hamarosan meggondolta magát, letartóztatások következtek. Igyekeztek leválasztani a kisebbségeket is az INK-ról. Ezért Gandhi is kísérletet tett az érinthetetlenek és a muzulmánok megnyerésére. Előbbiek vezetőjével, **Bhim-rao Ambedkarral** sikerült is megállapodnia. A **Mohamed Ali Dzsinna** által irányított **Muzulmán Liga** viszont ekkor már **szeparatizmusra**, India vallási alapú kettéosztására törekedett.

Gandhi sómenetének tagjai – Mohamed Ali Dzsinna

1935-ben a britek **új gyarmati alkotmányt** adtak ki, ami elvetette a függetlenséget és a domíniumi státuszt is. Növelte viszont a tartományok önállóságát, ezzel India egysége meggyengült. Emiatt jelentős tiltakozás alakult ki ellene. Egyedüli pozitívuma az volt, hogy bővítette a választójogot (3-ról 11%-ra). Az ennek alapján megtartott **1937**-es választásokon az INK jelentős sikert ért el (megszerezve a mandátumok közel felét), ugyanakkor a Muzulmán Liga gyengébben szerepelt, és a **hindu–muzulmán ellentétek** tovább növekedtek.

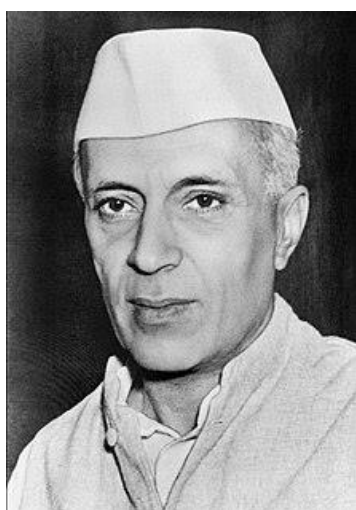
India a birodalom részeként részt vett a második világháborúban. Az INK **harcos nacionalista tömegmozgalommá** alakult, közvetlenül a háború előtt még a britek ellenfeleivel való szövetség is felmerült. Gandhi azonban nem támogatta a fasiszta hatalmakat, így – a háború utáni függetlenség követelésével – a harcok idejére London mögé állt. A Muzulmán Liga **1940**-ben Lahore-ban elfogadta a **Pakisztán-határozatot**, ami **India kettéosztását** irányozta elő. A nemzeti mozgalom számára nagy jelentőségű volt, hogy az USA lényegében felszólította a briteket India gyarmati státuszának felszámolására.

1946-ban **jelentős sztrájkok** törtek ki, követelve a britek távozását. Ennek hatására a munkáspárti londoni kormány tárgyalásokat kezdeményezett. A küldöttség hamar belátta, hogy nincs opciója a függetlenség megadásának, a fő konfliktus immár az INK és a Liga között állt fenn. A britek az INK gyengítése érdekében támogatták a muzulmán szeparatizmust. Az alkotmányozó gyűlés megválasztása után **véres összecsapások** robbantak ki, egy vallásháború előjeleként. **Dzsavaharlal Nehru** vezetésével mégis megalakult egy ideiglenes kormány. London belátta, hogy azonnal lépnie kell. Az új alkirály, **Louis Mountbatten** lord vezetésével kidolgozták a függetlenség megadásának feltételeit. A **Mountbatten-terv lényege India felosztása** volt egy hindu és egy muzulmán részre, azaz Indiára és Pakisztánra. Ekkorra az Gandhi és az INK is belátta, hogy a felosztás elkerülhetetlen; de természetesen Dzsinna is örömmel fogadta. **1947. augusztus 15**-én megalakult a **két új, független állam**. Pakisztán sajátossága az volt, hogy a szubkontinens nyugati és keleti felén található két különálló rész alkotta. A vallá-

si keveredés miatt az **több millió hindu, illetve muzulmán menekült** az új határ túloldalára, de sokakat meg is gyilkoltak. Egy fanatikus merénylő magát Gandhit is megölte 1948 elején.

A korábbi fejedelemségeket integrálták a két új államba. Ennek során elsősorban **Kasmírban határviták** alakultak ki, ami az első **indiai-pakisztáni háború** kirobbanásához vezetett. **1965**-ben hasonló okokból zajlott le a második háború, míg **1971**-ben Kelet-Pakisztán (Banglades) önállóvá válása miatt a harmadik is. Kisebb határkonfliktusok is rendszeresek voltak. India emellett Kínával is vitában állt egyes területek hovatartozása kapcsán.

Pakisztán élén **1948**-as haláláig Dzsinná állt mint főkormányzó. Az állam határozottan az iszlám elveire épült. Bár a lakosság többsége Kelet-Pakisztánban élt, a politikai központ nyugaton volt, s **egyre súlyosabb nyelvi ellentétek** alakultak ki a két országrész között. **1956**-ban kikiáltották a köztársaságot (de az ország a **Nemzetközösség** része maradt), majd két évvel később **katonai puccsra** került sor. A katonai uralmat megrázta Banglades elszakadása, így **1971**-ben újra polgári, parlamentáris kormányzás indult el **Zulfikar Ali Bhutto** vezetésével, amit az évtized végén újabb katonai puccs döntött meg. A tábornok-elnök halála (**1988**) után Bhutto lánya, **Benazir Bhutto** lett a miniszterelnök, helyreállítva a **demokratikus rendszert**. Ő volt az iszlám világ első választott női vezetője.

Dzsavaharlal Nehru, India első miniszterelnöke – Bhimrao Ambedkar, India első igazságügyi minisztere, az alkotmány kidolgozója – az alkotmány díszkiadása

India már **1950**-ben köztársasággá vált (addig ott is főkormányzó képviselte a brit uralkodót, elsőként Mountbatten). Pakisztántól eltérően **tartósan demokratikus, parlamentáris** rendszerű ország volt, ahol a valódi hatalom a miniszterelnök kezében van. Az első kormányfő hosszú időn át Nehru lett (**1947–64**). Állami beruházásokat, tervezést akart, de **vegyes tulajdonú gazdaságot** kívánt kiépíteni, de saját pártján belül egy erős jobb- és egy gyengébb baloldali ellenzékkel is meg kellett küzdenie. A polgári demokratikus alkotmány szövetségi jellegű, de mégis központosított államot hozott létre; tiltotta a vallási, nemzetiségi és kasztokra alapuló megkülönböztetést (de a hindu hagyományokat ez nem tudta megváltoztatni, a **kasztrendszer mindmáig meghatározó** szerepet tölt be).

Az INK jelentős többséget szerzett az **1951–52**-es választásokon. Ennek tudatában hajtott végre a földreformot, dolgozta ki az első **ötéves tervet** (!), amely a nehézipar kiépítésére koncentrált, de **államkapitalista** jellegű volt. **1956**-ban végbement a **szövetségi államok határainak nemzetiségi szempontú kiigazítása**. Ez komoly feszültséget keltett, de a kormány józansága hozzájárult a kedélyek lecsillapodásához. Az ötéves tervek később is folytatódtak. Az agrár- és az ipari szektorban is erősödött a kis- és középtulajdonos réteg, kiépült a vegyes gazdaság.

Az Öt Elv (Pancsa Szila) (1954. június 28.)

Kína és India miniszterelnökeinek (Csou En-laj és Dzsavaharlal Nehru) közös nyilatkozata.

3. India és Kína nemrégiben megegyezést kötött, amelyben leszögeztek bizonyos, a két ország kapcsolatait rögzítő elveket. Ezek az elvek a következők:

- (1) egymás területi épségének és szuverenitásának kölcsönös tiszteletben tartása;
- (2) meg nem támadás;
- (3) be nem avatkozás;
- (4) egyenlőség és kölcsönös előnyök;
- (5) békés együttélés.

A miniszterelnökök újból megerősítették ezeket az elveket és úgy vélik, hogy ezeket alkalmazni kell más ázsiai országokkal, valamint a világ más részeiben fennálló kapcsolatokban is.

A hatvanas évek elején kül- és belpolitikai okokból is válság alakult ki az INK-n belül (elsősorban a Kínához, illetve a kommunista mozgalommal kapcsolatos kérdések miatt). A párt elvesztette tagjai zömét, frakciókra szakadt. A vezetés tagjai le is mondtak. Bár Nehrut marasztalták, ő hamarosan, 1964 elején elhunyt. Utóda idején zajlott le az újabb pakisztáni háború, valamint súlyos aszály vetette vissza a falusi termelést. Ismét széles körben robbantak ki sztrájkok és tüntetések. 1966 elején Nehru lányát, férjezett nevén Indira Gandhit választották miniszterelnökké (1966–77, 1980–84; férje csak névrokona volt Mahátma Gandhinak).

Az INK válsága tovább mélyült, az 1967-es választásokon a függetlenség óta legrosszabb eredményét érte el (40,8%). A választási rendszer és a többi már szétaprózottsága miatt így is megvolt a parlamenti többsége. Az INK balratolódott, a jobbszárny Morardzsi Deszaj vezetésével ki is vált belőle, a parlamenti frakció jelentős részével együtt. Gandhi a kommunista és független képviselők támogatásával maradt kormányon. Programja további államosítást, újabb földreformot tartalmazott, amit a választók 1971–72-ben támogattak is. Erősítette a kormányfőt a Pakisztán ellen vívott győztes háború is – de súlyos nehézséget okozott a Kelet-Bengálból (Banglades) Indiába áramló tízmilliós menekülthullám. Akuttá váltak a gazdasági problémák is. A lakosság gyors ütemű növekedése miatt az egy főre jutó GDP alig emelkedett, milliók nyomorogtak. Stagnálni kezdett az ipar is. Az INK ellenfelei összefogtak a kormánypárt ellen, egy jelentős tömegmozgalmat is megszervezve. Ennek során sztrájkok és tüntetések mellett terrorcselekményekre is sor került. Indira Gandhit azonban akkor sem sikerült eltávolítani, amikor a bíróság megfosztotta parlamenti mandátumától. Sőt, a kormány rendkívüli állapotot hirdetett, letartóztatta az ellenzéki vezetőket, korlátozta a politikai jogokat. Ezután egy 20 pontos, népszerű elemeket tartalmazó programot hirdetett meg, s részben végre is hajtott (földosztás, infláció megállítása). A váratlanul kiírt 1977-es választáson az ellenzék meglepetésre legyőzte az INK-t. A frissen létrehozott Dzsanata Párt győzött, a kormány élére Deszaj került. Az INK elleni egységes fellépés azonban kormányon már kevés volt: a párt hamar bomlásnak indult, elvesztette népszerűségét. Nőtt a korrupció, romlott a közbiztonság és ismét vallási feszültségek alakultak ki. Romlottak a gazdasági mutatók is.

1980-ban így Indira Gandhi fölényes győzelmet aratott. Második kormányfősége idején ismét etnikai feszültségek alakultak ki, ezúttal az északi Pandzsáb tartomány szikh lakossága ellen, akik szeparatista mozgalmat indítottak. Az INK fegyverrel lépett fel ellenük, tankokkal támadva a szikhek amritszári szent templomára is. 1984 őszén a kormányfőt két szikh testőre meggyilkolta. Posztján fia követte, ezzel a Nehru–Gandhi család már harmadik generációja került India élére. Radzsiv Gandhi 1984–89 közt maradt miniszterelnök. 1984 végén véres szikh-ellenes zavargások törtek ki, melyeket talán bátorított is. Később (1991) ő is merénylet áldozata lett, srí lankai tamil terroristák gyilkolták meg, bosszúból azért, hogy Gandhi 1988-ban beavatkozott a srí lankai belpolitikába, fellépve egy tamil szeparatista puccs ellen.

Indira Gandhi – Az Arany Templom (Amritszár), a szikhek szent helye

Többet akarok tudni

Tenigl-Takács László: *India története*. Budapest: Medicina – Tan Kapuja Buddhista Főiskola, 1997. 351–443.

Kulcsár Kálmán: *India, az útkereső birodalom*. Budapest: Akadémiai, 2008.

Ellenőrző kérdések

Nyissa meg az alábbi fájlt és válaszoljon a feltett kérdésekre!

india.htm

Ha nem érte el a 75%-ot, nézze át újra a lecke szövegét és ismétlje meg a tesztet!

Feladat a kiválósághoz

Primer és szekunder források segítségével hasonlítsa össze az India kormányzásáról szóló 1919-es és 1935-ös törvényt az 1949-ben elfogadott indiai alkotmánnyal (angol nyelvtudás szükséges)!